

Utbildningsinspektion i Håknäs, Gräsmyrs och Nyåkers skolor

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av rektorsområdet

Håknäs, Gräsmyrs och Nyåkers skolor	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	119
Skolbarnsomsorg	59
Förskoleklass	18

Nordmalings nordöstra rektorsområde består av Gräsmyrs, Håknäs och Nyåkers skolor med tillhörande fritidshem och förskolor samt Hörnsjö förskola. Rektorsområdet skapades för två år sedan. Innan dess var skolorna egna rektorsområden med platschefer.

Många elever inom rektorsområdet har lång väg till skolan och åker därför skol-skjuts.

Eftersom skolorna är relativt små känner alla elever till samtliga lärare och skolkamrater på sin skola. På samtliga skolor är det naturligt att integrera förskoleklassen med grundskolan. I Gräsmyrs och Nyåkers skolor går man steget längre och samverkar även mellan skolbarnsomsorgen och förskoleklassen.

Gräsmyrs skola

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och grundskola 1-6. I anslutning till skolan finns fritidshem och förskola.

Gräsmyrs skola har haft stor omsättning på rektorer. Skolan har haft fem rektorer mellan år 2000-2002. De täta rektorsbytena har skapat viss osäkerhet på skolan. Utvecklingen det senaste året har dock varit positiv.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar delvis i arbetslag. Särskilt arbetar förskoleklassen och årskurserna 1-2 i arbetslag.

Skolans huvudbyggnad är från 1950-talet.

Håknäs skola

Utbildningen vid skolan omfattade vid inspektionstillfället förskoleklass samt årskurserna 1-4. I anslutning till skolan finns fritidshem och förskola.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag.

Skolans huvudbyggnad är från 1982.

Nyåkers skola

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass samt årskurserna 1-6. I anslutning till skolan finns fritidshem och förskola.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag.

Skolans huvudbyggnad är från 1960.

Genomförandet av inspektionen i Nordöstra rektorsområdet

Skolverket sände den 10 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Nordöstra rektorsområdet har bestått av Maria Lindvall, Stefan Persson, Sten Svanholm och Inger Lindfors samt experten Veronica Bonivart. Besök i Nordöstra rektorsområdet genomfördes mellan den 29 mars och den 6 april 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Nordöstra rektorsområdet, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Nordöstra rektorsområdet genomfördes formella intervjuer med rektorn för de tre skolorna samt företrädare för elever, personal och föräldrar. Under besöket fördes också samtal med elever i skolornas förskoleklass och i skolbarnsomsorgen. Lektioner i samtliga årskurser i grundskolan besöktes. Verksamhetsbesök genomfördes även i skolornas förskoleklass och i skolbarnsomsorgen.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Såväl personal som föräldrar och elever upplever att det råder ett öppet och positivt klimat och en god arbetsmiljö på skolan där personal och elever trivs med varandra. Inspektörerna kunde urskilja att eleverna överlag verkar trygga med varandra och med de vuxna i skolan. Vid personalintervjuer framkom att de känner ansvar för alla elever på skolorna.

Vid skolorna i det nordöstra rektorsområdet finns personal alltid ute på rasterna. På Gräsmyrs skola använder de även reflexvästar för att synas bättre av eleverna. Elever i de äldre årskurserna på skolorna fungerar som kamratstödjare (kallas även faddrar eller rastkamrater) på skolorna ungefär en dag vardera per vecka. De har i allmänhet inget ansvar för att se till att andra elever inte utsätts för eller att ta itu med kränkningar som sker. Kamratstödjarna har ansvar för att ta hand om, visa hänsyn och lyssna på de yngre eleverna. De ska föregå med gott exempel och se till så att alla har roligt och någon att leka med. De får särskild utbildning för detta och även kamratstödjarna ska bära reflexvästar.

De lektionsbesök som gjordes av inspektörsteamen gav många goda bevis på elevernas lust att lära. De var nyfikna och intresserade under lektioner och arbetspass samt deltog aktivt i verksamheten.

Gräsmyrs skola

Föräldrar uppgav att de upplever att deras barn är trygga på skolan. Vid intervjuer med föräldrar och elever framkom att kunskapen om skolans handlingsprogram mot mobbning och kränkande behandling är dålig. Elever uppgav att de inte vet vad de ska göra om det inträffar kränkningar. Enligt uppgift från rektor finns Handlingsprogrammet sedan i höstas på skolans på skolans hemsida. Vid personalintervjuerna framkom att kränkningar förekommer på skolan trots att man ständigt talar om detta.

De äldre eleverna på skolan visade hänsyn till de yngre. Eleverna i 5-6:an fungerar som rastkamrater med ansvar för att andra elever på raster inte utsätts för kränkningar. Personal finns alltid ute på rasterna och använder reflexvästar för att synas bättre av eleverna.

Håknäs skola

Inspektionen visar att eleverna i Håknäs skola efter ålder och mognad tar ansvar för sitt lärande. En elevenkät visar att 97 procent av eleverna känner sig motiverade för skolarbetet och att 93 procent av eleverna anser att det råder god arbetsro vid skolan. Eleverna får vara med och tidsplanera delar av undervisningen och de tar ansvar för vecko- och läxplanering.

Intervjuade föräldrar var mycket nöjda med den pedagogiska verksamheten och undervisningen. De lyfte särskilt fram att alla elever blev synliggjorda och att den positiva andan stimulerar barnen.

I Håknäs skola ser man tydligt att eleverna är trygga med varandra och med de vuxna. I samtliga intervjuer framkom att eleverna är måna om varandra och att all personal känner ansvar för alla elever.

Man har ett faddersystem på Håknäs skola där eleverna i årskurs 3 är faddrar till yngre elever. Om en mindre elev gör sig illa under en rast vänder den sig i första hand till sin fadder för hjälp och tröst. Enligt personalen finns det ett fungerande rastvaktssystem och det är ytterst ovanligt att vuxna behöver ingripa.

Nyåkers skola

Vid intervjuerna uppgav personal och elever att det som är bra med Nyåkers skola är att det är en öppen och vänlig miljö på skolan och att personal och elever trivs med varandra.

Skolan inleder varje läsår med inskolningsveckor för att skapa samhörighet mellan alla i skolan. Man anordnar alltid ett litet läger på hemmaplan vid "Vistet" där man sover över i tält tillsammans.

Personal finns alltid ute på rasterna i Nyåker. Kamratstödarna har inget ansvar för att se till att elever inte utsätts för kränkningar eller att ta itu med kränkningar som sker utan ska föregå med gott exempel och se till så att alla har roligt och någon att leka med.

Vid personalintervjuerna framkom att kränkningar förekommer vid skolan men att man tar itu med det omgående. Man menar att fortsatta kränkningar på så vis förhindrats. Elever uppgav dock vid intervjuer att det förekommer att de yngre eleverna blir retade och slagna av äldre elever. Enligt rektor har det aldrig kommit till personalens kännedom att någon elev blivit slagen eller att förskolebarn luras till att säga och göra dumma saker. De flesta händelser sker då personal och rastvakter inte ser vad som händer. Trots att personalen sagt till då händelser uppmärksammas har inte kränkningarna upphört. Eleverna uppger även att personalen inte säger till om den bedömer att det inte varit elevens mening att sära. Eleverna uppger trots detta att de känner sig trygga på skolan.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetet inom området normer och värden håller en godtagbar kvalitet.

Eleverna känner sig som helhet trygga och trivs på skolorna. En del arbete kring elevernas möjligheter till inflytande och samverkan återstår dock vid samtliga skolor. Skolorna har handlingsprogram mot mobbning men samtliga skolors handlingsprogram behöver utvecklas för att nå god kvalitet. Även rutiner för information om handlingsprogrammet, utvärdering och samarbete kring detta bör utvecklas med både elever och föräldrar på Gräsmys och Nyåkers skolor.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Nordmalings kommuns kvalitetsredovisning för 2003 framgår att det i det Nordöstra rektorsområdet finns några elever som med mycket liten marginal klarade godkänt på de nationella proven i årskurs 5. Skolorna har med anledning av detta satt in extra insatser med stöd av specialpedagog för dessa elever. Kommunen arbetar målmedvetet för att ta fram utvärderingsinstrument som

underlag för bedömningar av måluppfyllelsen. Man har även gemensamma rutiner kring nationella prov och diagnoser.

Gräsmys skola

I Gräsmys skola genomförs diagnostiska prov i årskurs 2 och nationella ämnesprov i årskurs 5. I svenska uppnår 72 procent av eleverna skolans egna mål i årskurs 2 och i matematik är motsvarande siffra 91 procent. Av de nationella ämnesproven i årskurs 5 har 100 procent av eleverna klarat proven i svenska och engelska samt 80 procent av eleverna i matematik. Rektor anser att Gräsmys skola har en bra måluppfyllelse.

En elevenkät som genomförts visar att 91 procent av eleverna i Gräsmys skola känner sig motiverade för skolarbetet. Detta är ett sämre resultat än vid övriga skolor i rektorsområdet. I samma elevenkät uppger 92 procent av eleverna att de har arbetsro i skolan. Detta motsvarar ungefär genomsnittet i rektorsområdet. De flesta eleverna uppger att de får bra hjälp i skolan och i hemmet.

Håknäs skola

Eleverna vid Håknäs skola visar prov på kunskaper och färdigheter som motsvarar vad som kan förväntas utifrån elevernas ålder. Skolan, som utom detta år egentligen är en F-3 skola, genomför i årskurs 2 diagnostiska prov i svenska och i matematik.

I svenska uppnår 83 procent av eleverna skolans egna mål för årskurs 2, och i matematik är motsvarande siffra också 83 procent.

Nyåkers skola

I Nyåkers skola genomförs diagnostiska prov för årskurs 2 och nationella ämnesprov för årskurs 5. I både svenska och matematik uppnår 100 procent av eleverna skolans egna mål för årskurs 2. Av de nationella ämnesproven i årskurs 5 har 100 procent av eleverna vid Nyåkers skola klarat proven i svenska.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att detta område håller godtagbar kvalitet.

Provresultaten för årskurs 2 och 5 visar att alla elever inte når målen. Resultaten har försämrats i Gräsmys och Håknäs skolor men förbättrats i Nyåkers skola. Elevernas kunskaper varierar såväl mellan olika ämnen som mellan de tre skolorna. Utvärdering och analys av måluppfyllelsen genomförs systematiskt.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Skolorna inom rektorsområdet har samtliga handlingsprogram mot mobbning och som på Gräsmyrs skola även omfattar våld och rasism. Programmet är framtaget av personal och rektor på skolorna samt på Håknäs skola även i samverkan med föräldrar. I programmen definieras mobbning men inte det vidare begreppet kränkande behandling. Det definieras inte att det är den utsatta personen som i första hand definierar om en kränkning har skett eller inte. Inte heller skrivs i programmen någon sak om situationer där vuxna i skolan kränker barn. Programmet tar upp elevers behov av stöd men går inte in på behovet av att upprätta eventuella åtgärdsprogram för den kränkta och den eller de elever som kränkts. I personalintervjuer uppges att detta inte heller brukar upprättas vid kränkande behandling.

Gräsmyrs skola

Skolan har en utarbetad verksamhetsplan som har kommunicerats med Hem- och skolföreningen. I verksamhetsplanen beskrivs skolans profil, hur skolan arbetar med de grundläggande som finns. Vidare beskrivs särskilt områden som barn i behov av särskilt stöd, elevinflytande och samverkan mellan skola och hem och vilka förväntningar man har på föräldrarna och vad de kan förvänta sig av skolan och dess personal.

I 1-2:an arbetar man med arbetsschema i matematik och svenska där eleverna ges möjlighet att själva styra sitt arbete. I årskurserna 3-6 finns inga formella arbetsscheman men arbetets utformning ger eleverna individuella möjligheter att påverka sin arbetssituation. Utvärderingar av arbetet genomförs kontinuerligt, antingen muntligt eller skriftligt. På fredagarna utvärderar alla klasser på skolan veckan som gått.

Gräsmyrs skola har egen matbESPisning vilket vid intervjuer värdesätts av både personal och elever. Vid Gräsmyrs skola finns ett matråd där eleverna tillsammans med personalen i skolbESPisningen diskuterar skolmaten. I matrådet finns två elevrepresentanter från varje klass.

Elevers val genomförs som en- och tvådagaresteman. Denna organisering uppskattas av eleverna enligt rektor.

Gräsmyrs skola skriver veckobrev till hemmen. Rektor skriver dessutom informationsbrev till hemmen en till två gånger per termin. Information om veckoplanering för verksamheten inom skolbarnsomsorgen lämnas till föräldrarna. Vid föräldrasamtalen framfördes önskemål om en mer långsiktig information om den sistnämnda verksamheten.

Grovplanering för verksamheten inom förskoleklassen finns utarbetad terminsvis och delges hemmen. Förskoleklassen har även en översiktlig plan för samverkan med förskolan inför barnens övergång till förskoleklassen. Föräldrarna uppger sig vid samtal med Skolverket vara nöjda med verksamheten och med information till föräldrarna i förskoleklassen.

Gräsmyrs skola har ett utarbetat måldokument för verksamheten som kommunicerats med Hem- och skolföreningen. Fokus i måldokumentet ligger på trygghet, ansvar, trivsel och delaktighet. Förutom dessa områden ingår hänsyn, demokrati och solidaritet i värdegrunden för skolbarnsomsorgen. För att nå dessa mål arbetar man med tre grundblock: natur, kultur och samhälle.

I kvalitetsredovisningen för år 2003 behandlas bland annat området elevmedverkan. Skolan uttrycker målsättningen att ”genom regelbundna klassråd, elevråd och kompisamtal samt egen planering av undervisningen ge eleverna möjlighet att påverka och ta ansvar för sitt eget lärande”. Elevrådet har dock enligt elev- och personalintervjuer en begränsad funktion. Enligt rektor skall eleverna få utbildning i arbete med elevråd. Arbetet med klassråd sker på varierande sätt i de olika klasserna. Variationen gäller även det direkta elevinflytandet i undervisningssituationen. Skolan arbetar med att öka elevernas inflytande och medvetenhet kring på vilka sätt de kan vara mer delaktiga. I en elevenkät uppger 77 procent av eleverna att de får vara med och planera skolarbetet och 74 procent känner att de är delaktiga i utvärderingen av skolarbetet. Enligt rektor visar elevenkäten att skolan har en del kvar att arbeta med avseende elevinflytande.

I kvalitetsredovisningen tas området trygghet upp. Av målen framgår att skolan tränar eleverna i att ta ansvar och att följa regler. Skolan har vidare som målsättning att fortlöpande låta eleverna möta frågor kring etik och demokrati m.m. samt skall verka för en trygg arbetsplats för både elever och personal. Skolan ska värdesätta och aktivt arbeta för respekt och kreativitet samt mot att alla barn har rätt att bli sedda och hörda. Enligt inspektörerna arbetar skolan mot att söka nå dessa mål.

I ett handlingsprogram som arbetslaget F-2 tagit fram, utifrån en elevenkät, framgår att flera elever ansåg att de var mobbade eller att andra elever var mobbade. Personalen känner dock inte igen denna beskrivning. Skolans personal uppger att man kontinuerligt tar upp konflikter som uppkommer genom till exempel kompisamtal. Personalen har därför medvetet arbetat med att diskutera begrepp som att ”mobba” och ”reta” med eleverna. Man byter också elever mellan klasserna vissa lektioner och arrangerar tvärgrupper under friluftsdagar och elevens val.

På rasterna finns rastvakter ute på skolgården och eleverna i 5-6:an fungerar som rastkompisar. I skolans arbetsplan finns handlingsprogram, bland annat mot mobbning och kränkande behandling samt våld och rasism. I programmet beskrivs skolans syn i dessa frågor samt skolans och hemmets ansvar för att förebygga och agera vid minsta misstanke om mobbning. Skolan har som mål att, så snart något kommit till de vuxnas kännedom, omedelbart ta itu med problemen. Rektor anser att skolan har bra strategier inom detta område.

Håknäs skola

Varje läsår startar med ett inskolningsläger i 2 dagar. Eleverna i årskurs 3 får varje år genomgå en kamratutbildning. De äldsta eleverna har, i grupper om tre elever, ansvar för att ge de yngre eleverna stöd på rasterna. Systemet har resulterat i att alla elever alltid har en fadder som finns till hands och ställer upp. Om någon elev verkar vara ensam tar faddrarna eller andra elever initiativ till att försöka få med eleven i lekar och aktiviteter. Om en mindre elev gör sig illa under en rast vänder den sig i första hand till sin fadder för hjälp och tröst. Det finns ett fungerande rastvaktssystem för personalen men det är ytterst ovanligt att vuxna behöver ingripa.

Skolan har ett handlingsprogram mot mobbning och kränkande behandling. Programmet är framtaget i samverkan med föräldragrupper. Varje höstterminsstart går skolpersonalen igenom programmet på föräldramöten. Håknäs skola genomför en temavecka per år då elever och personal tillsammans arbetar med skolans ordningsregler och med mobbning som tema.

Håknäs skola har utarbetat gemensamma trivselregler som finns anslagna i klassrum och andra gemensamma utrymmen. Eleverna har varit huvudansvariga för reglernas utformning. Alla elever har undertecknat trivselreglerna och kunskapen om reglernas innebörd är god. Efterlevnaden av reglerna bland skolans elever är god.

Vid Håknäs skola finns inget elevråd och klassråd förekommer endast sporadiskt. Eleverna har dock möjlighet till inflytande vid morgonsamlingarna då samtliga årskurser samlas. På skolan finns också en låda där eleverna kan lämna förslag på frågor att ta upp vid morgonsamlingarna. Rektor uppger dock att eleverna vid Håknäs skola utövar informellt inflytande och att skolan strävar efter att arbeta än mer elevaktivt med inflytandefrågor.

Eleverna är med och planerar hur vissa arbetsområden skall genomföras och när de skall vara slutförda. Samtliga elever har en veckoplaneringskalender där olika moment skrivs in. I kalendern skriver läraren kommentarer till elevernas planering och genomförande av arbetet. Varje vecka undertecknar föräldrarna kalendern.

Det finns ett aktivt föräldraforum vid skolan. Personal och skolledning samverkar kontinuerligt med forumet. Elever och föräldrar är indelade i familjegrupper om 6 elever. Dessa får ansvar för olika uppgifter t.ex. i samband med arrangemang där elever och föräldrar berörs.

Nyåkers skola

Vid Nyåkers skola finns inte klass- eller elevråd. Istället har eleverna inflytande vid stormöten som hålls cirka fyra gånger per år där alla elever från förskoleklass till grundskolans årskurs 6 samlas för information och diskussion. Då får man bland annat vara med och diskutera skolans trivselregler. I arbetsplanen anges att eleverna vid stormöten ska ges möjlighet att påverka planeringen av undervisningen och tränas i att ta ansvar för sitt eget lärande. Inspektionen visar dock att eleverna inte är med vid planering av olika arbetsområden. Eleverna

gör inte heller någon veckoplanering för sitt arbete. Eleverna har små möjligheter att påverka undervisningen.

Skolan har inte elevens val. Skolans val används tematiskt och genomförs bland annat i naturrummet "Vistet" som ligger i anslutning till skolan.

De elever som börjar i årskurs fem-sex på Nyåkers skola genomgår en kamratstödjarutbildning under 2 dagar. Om någon elev verkar vara ensam tar kamratstödarna initiativ till att försöka få med eleven i lekar och aktiviteter.

Skolan har ett handlingsprogram mot mobbning som är framtaget av personalen och rektor. Nyåkers skola genomför en temadag per år då elever och personal tillsammans arbetar med skolans ordningsregler och med mobbning som tema. Varken de intervjuade eleverna eller föräldrarna kände till att skolan har ett handlingsprogram mot mobbning.

Nyåkers skola har sin egen husmor vilket är mycket uppskattat bland personal och elever. Matbespisningen bidrar i hög grad till trivseln på skolan.

Vid skolan finns, enligt uppgift från föräldrar, dels en hem- och skolförening dels en föräldragrupp som arbetat med att driva frågan om en förbättring av skolans utemiljö.

Inspektörerna har vid föräldraintervjuer erfarit att föräldramöten i allmänhet genomförs gemensamt för samtliga årskurser vid respektive skola i rektorsområdet. Föräldrarna i Gräsmys och Nyåkers skola efterlyser separata föräldramöten för respektive klass.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetet inom området arbetsmiljö och delaktighet håller godtagbar kvalitet.

Gräsmys och Nyåkers skolors aktiva arbete med kränkningar behöver utvecklas. Samtliga skolors handlingsprogram bör revideras till att även omfatta den bredare definitionen kränkande behandling, kränkningar mellan vuxna i skolan samt rutiner för upprättande av åtgärdsprogram vid elevers behov av stöd i samband med kränkningar. Skolornas formella arbete med elevernas inflytande och delaktighet bör utvecklas. Varken arbetet med elevråd eller klassråd fungerar på ett sätt som ger eleverna möjlighet till inflytande, att påverka, ta ansvar eller vara delaktiga i verksamheten i den omfattning som är avsedd.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Nordmalings kommun vill säkerställa att alla skolor drar åt samma håll och att det inte finns skillnader som upplevs som hinder för eleverna då de går till-

sammans med varandra från årskurs 7. I det Nordöstra rektorsområdet har därför en kartläggning gjorts av skolornas timplaner för att bedöma om alla elever får den garanterade undervisningstid som de har rätt till.

Varje skola inom rektorsområdet gör en kartläggning för att se om det finns elever som har behov av särskilt stöd. Till skolornas hjälp finns kommunens resursteam. Resursteamet består av två tjänster för speciallärare, 1,5 talpedagog, en kurator och två skolsköterskor. Teamet är med vid utredning och vid inledningen samt uppföljning av stödet till eleverna. Inom resursteamet finns kompetens för att utreda dyslexi hos elever. Deras främsta uppgift är att bistå skolans pedagogiska personal med handledning i stödärenden. På några skolor inom kommunen finns specialpedagoger på skolorna som är de som i praktiken ger de eleverna det specialpedagogiska stödet. Talpedagogen arbetar dock hela tiden med stöd direkt till elever. Resursteamet är också med vid skolornas elevvårdsträffar som hålls inför överlämnandet av elever till Artediskolan.

Visas av de elever inom rektorsområdet som behöver extra stöd erbjuds ett "extra basår". Av dokumentation och vid intervjuer framkommer att skolorna strävar efter att detta alternativ främst är avsett för de första skolåren.

Utvecklingssamtal genomförs med föräldrar och elever i grundskolan varje termin och detsamma gäller vanligen även för förskoleklasserna. Utvecklingssamtalen förbereds med hjälp av enkäter till elever och föräldrar där elevernas kunskaper och trivsel tas upp. Samtalen dokumenteras och elevernas mål fastställs. Uppföljning sker vid samtal påföljande termin. Vid föräldraintervjuerna efterlyste föräldrar mer information och diskussioner kring målen, särskilt för praktiska ämnen som hem- och konsumentkunskap. Vid intervjuer efterlyste föräldrar också tydligare information i de fall då läraren bedömer att någon elev riskerar att inte nå målen i ett ämne.

Gräsmyrs skola

Gräsmyrs skola har 77 elever. Skolans verksamhet bedrivs i huvudsak i B-form. Skolan har förskoleklass, klass 1-2, klass 3-4 och klass 5-6. Det finns även klasser som inte är mixade.

Skolan har i några fall tjänster som är delade mellan skolbarnsomsorg och skolan. Den pedagogiska personalen i skolan tar gemensamt ansvar för skolbarnsomsorgen två timmar i veckan för att skapa planeringstid för personalen i skolbarnsomsorgen. Detta har enligt rektor upplevts som positivt och ökat förståelsen för varandras arbete.

Utifrån resultaten på de nationella proven och andra resultatutvärderingar har Gräsmyrs skola tagit fram åtgärder för att förbättra resultaten vid skolan. Exempel på sådana åtgärder är: större variation i undervisningen, i högre grad utgå ifrån elevernas egna intressen, mer tematiskt arbete och att stimulera eleverna till mer eget skrivande och berättande.

Vid Skolverkets besök genomfördes lektionsbesök i grundskolans verksamhet vid vilka eleverna såväl arbetade enskilt som i grupp eller klassvis. Stora möjligheter fanns att dela klasserna i mindre grupper i undervisningen. En mindre del av lektionerna genomfördes muntligt. Det fanns få tillfällen inlagda för diskus-

sioner inom olika ämnen. Eleverna arbetade vid samtliga lektionsbesök koncentrerat med sina arbetsuppgifter.

Enligt personalen framtvingar en stor variation i kunskaper hos eleverna en individualiserad undervisning. Personalen uppger att kontinuerliga diskussioner förs med eleverna kring pedagogiken och målen för verksamheten. Inspektionen visar att föräldrarna önskar mer stimulerande uppgifter för elever med goda kunskaper. Portfolio används för att dokumentera elevernas utveckling.

I skolans kvalitetsredovisning för år 2003 är målet att "skolan tidigt skall uppmärksamma barn som är i behov av stöd och hjälp i sin utveckling så att professionella insatser kan göras i barnets tidiga ålder". Elever som har stora svårigheter med skolarbetet kan erbjudas ett "extra basår". Vid inspektionstillfället fanns dock ingen elev som erbjudits detta. Enligt personalen genomförs stödinsatserna såväl inom ordinarie klass eller grupp som utanför. En individuell bedömning görs i varje enskilt fall. Skolan har sedan ett år tillbaka en specialpedagog som gör punktinsatser och ger pedagogiskt stöd till övrig personal.

Personalen uppger att skolan tillämpar en bred definition av vilka elever som skall ha ett utarbetat åtgärdsprogram samt att åtgärdsprogram i de flesta fall finns för elever som får stöd. Personalen uppger sig ha bristande kunskaper om arbetet med åtgärdsprogram och känner sig ovana vid att upprätta sådana. För att utveckla detta område anser skolan att man behöver mer tid och stöd av skolans specialpedagog samt att denne tillsammans med klasslärarna går igenom hur man skriver åtgärdsprogram. Skolan anser sig också behöva mer resurser till anpassade läromedel. Enligt kvalitetsredovisningen upprättar man på Gräsmys skola omgående åtgärdsprogram för eleven och sätter in stödåtgärder när det behövs. Även rektors uppfattning är att åtgärdsprogram upprättas vid varje ny stödinsats.

Ingen elev med funktionshinder fanns vid inspektionstillfället vid skolan. Skolans begränsade storlek i ett plan gör det möjligt för elever med fysiska funktionshinder att få tillträde till skolan.

Verksamheten i förskoleklassen präglas, enligt inspektörerna, av flexibilitet och individualisering. Genom praktiska läs- och skrivförberedande övningar samt praktisk matematik förbereds barnen inför starten i årskurs 1 i grundskolan. Verksamheten är inte alltför skollik utan målet är att få barnen att utvecklas och lära genom att leka.

Av ett måldokument för förskoleklassen framgår att verksamheten ska styras av värdegrunderna trygghet, ansvar, hänsyn, demokrati och solidaritet. Verksamhet skall så långt möjligt tillgodose varje barns behov av stimulans inom olika områden samt ge barnen möjlighet att fritt utveckla sina egna lekar och skapande fantasi. Vid observationer i samband med verksamhetsbesök kunde inspektörerna se att barnen övades i att ta ansvar, visa hänsyn och att tala och lyssna i grupp. Skrev och räknade gjorde eleverna när det känns naturligt för dem. Enligt personalen kan stöd vid behov ges till elever.

Förskoleklassens personal samarbetar i stor utsträckning med grundskolans årskurs 1-2. Personalen ingår i samma arbetslag (F-2) och har gemensamma planeringstider varje vecka. Samarbetet med grundskolans tidiga årskurser är mer utvecklat än vad samarbetet med förskolan och de senare årskurserna är.

Verksamheten vid skolbarnsomsorgen bedrivs utifrån en veckoplanering. Inom skolbarnsomsorgen förekommer såväl inomhus- som utomhusaktiviteter. Utomhusaktiviteter genomförs i stor utsträckning. Exempel på inomhusaktiviteter är slöjd, pyssel, bakning, rörelselekar och läxarbete. Verksamheten bedrivs i nära samarbete med skolan, särskilt med arbetslaget F-2. Enligt intervjuade föräldrar anpassas verksamheten i stor utsträckning till barnens önskemål.

Håknäs skola

Håknäs skola har 29 elever. Förskoleklassen och årskurserna 1-4 genomför tillsammans varje morgon en samling. Därefter arbetar förskoleklassen för sig och årskurserna 1-4 för sig. Förskoleklassen har en väl avvägd blandning av gemensamma lärarledda och fria aktiviteter. I årskurserna 1-4 arbetar två lärare. De delar in eleverna i olika grupper utifrån undervisningens innehåll och elevernas behov.

Vid inspektionstillfället såg inspektörerna lektioner som på ett stimulerande sätt tog tillvara elevernas egen nyfikenhet och kreativitet. Eleverna visade god arbetsordning och uthållighet. Eleverna tränas i samarbete och eget ansvarstagande med hänsyn tagen till elevernas ålder och mognad. Personalen poängterar att man tar alla barn på allvar, lyssnar och diskuterar så att de skall känna sig synliggjorda och bekräftade.

Håknäs skola har tagit fram lokala kursplaner i orienteringsämnen, samhällsorientering och naturorientering samt reviderar desamma i treårsintervaller.

Såväl förskoleklassen som årskurserna 1-4 har en långsiktig planering för sina verksamheter. Samverkan mellan förskoleklass och grundskola förekommer regelbundet på elev- och personalnivå.

Det finns ingen lärare med specialpedagogisk utbildning vid skolan men däremot finns personal med kompetens för att ge elever stöd med deras läs- och skrivinläring. Möjlighet att kontakta kommunens resursteam finns vid behov.

Åtgärdsprogram upprättas inte för elever i behov av stöd. Personalen känner oro för att beskrivningar i ett åtgärdsprogram skall "förfölja" eleven och riskera att bli offentliga och medföra nackdelar för eleven i framtida sammanhang. Rutiner för utarbetande av åtgärdsprogram för elever som blivit utsatta för kränkande behandling och för elever som kränker saknas.

Nyåkers skola

Nyåkers skola har 30 elever. Skolans verksamhet bedrivs i huvudsak i B-form. Skolan har en förskoleklass samt klasserna 1-3 och 4-6. Hela skolan arbetar tillsammans i ett arbetslag (F-6). Skolan kännetecknas av ett mycket gott samarbete mellan de olika stadierna och över gränserna till förskolan och fritidshemmet. Exempelvis har förskolläraren idrott och teknik med grundskolans elever. Enligt personalen används ännu inte portfolio för att dokumentera elevernas utveckling men kompetensutveckling inför att detta arbete införs är på gång.

Ett gemensamt och flitigt använt område för skola, förskola och skolbarnsomsorg är "Vistet". Det är ett vindskydd som elever och personal byggt och ställt i

ordning tillsammans endast 400 meter in i skogen från skolan. Vistet ger inspiration till många arbetsområden t.ex. trollek och matematik. Aktiviteterna i Vistet sker åldersövergripande och i detta område bedrivs mycket undervisning under vår och höst av både teoretisk och praktisk karaktär. Skolans val är Vistet.

Förskoleklassen har egna mål för sin verksamhet. Bland annat ska verksamheten inspirera barnen till att tycka om och bli nyfikna på läs- och skrivspråket och utveckla det matematiska tänkandet. Förskoleklassen har också som mål att samverka med grundskolan för att eleverna ska få en naturlig övergång till skolan. Förskoleklassen har en årsplanering och mer detaljerade planeringar vecka för vecka.

I skolans arbetsplan definieras skolans gemensamma värdegrund bland annat att alla har rätt att bli sedda och hur skolans personal, elever och föräldrar gemensamt ska ta ansvar för att dessa mål ska nås för var och en av eleverna.

Enligt Nyåkers skolas arbetsplan ska elever som har stora svårigheter erbjudas ett "extra basår". Vid inspektionstillfället fanns, enligt personalen, två elever i grundskolan som erbjudits och antagit detta.

Personalen uppger att skolan tillämpar "en bred definition" av vilka elever som skall ha ett utarbetat åtgärdsprogram. Enligt personalen genomförs stödinsatserna såväl inom som utom ordinarie klass. Inför valet av var stödet skall ges görs en individuell bedömning för varje elev. Inspektionen visar att alla elever i Nyåkers skola som enligt gällande författningar har rätt till stöd erbjuds detta. Enligt skolan upprättas åtgärdsprogram vid varje insats. Inspektionen visar att åtgärdsprogram i de flesta fall finns för elever som får stöd. Såväl elever som föräldrar och personal skulle dock önska att fler elever kunde få tillgång till stöd.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten vid skolorna ej har godtagbar kvalitet.

Den samverkan som finns på Gräsmys skola mellan förskola, förskoleklass, skolbarnsomsorg och grundskola är mycket god och ger en grund för en verksamhet som är bra för barn, elever och personal.

Inspektörerna konstaterar att elever med svårigheter erbjuds ett så kallat "extra basår". Det faktum att vissa elever är sent mogna är i sig inte tillräckligt starkt motiv för att eleverna skall erbjudas detta. Möjligheten är avsedd att tillämpas restriktivt och att ett erbjudande endast undantagsvis kan komma ifråga. Skolan måste också vara observant på att en av konsekvenserna med ett "extra basår" kan bli att elevens skolplikt upphör innan eleven avslutat grundskolan.

Skolorna inom rektorsområdet saknar samsyn när det gäller utarbetandet av åtgärdsprogram och nuvarande arbete med elever i behov av särskilt stöd leder till att åtgärdsprogram inte utarbetas för alla elever som får särskilda stödinsatser.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Skolorna inom rektorsområdet, inklusive förskolorna, har en gemensam rektor. Rektor skriver varje vecka personalbrev till skolorna där hon bland annat redogör för var hon finns vid olika tidpunkter den kommande veckan. Rektorn anser att ansvarsområdet är för stort för att rektorn fullt ut skall kunna ta ansvaret som pedagogisk ledare. Exempelvis skulle rektorn vilja få möjlighet att ta ett större ansvar för att utveckla elevinflytandet inom rektorsområdet men upplever att brist på tid hindrar detta. Rektor har stor tillit till personalens förmåga att ta eget ansvar för den dagliga verksamheten. Trots liten tid för varje skola anser dock rektor att hon kan hålla sig förtrogen med verksamheten. Föräldrarna har enligt inspektörerna god kunskap om vart de kan vända sig med eventuellt missnöje.

Inspektionen visar att registerkontroll kontinuerligt genomförs vid nyanställningar av personal vid skolorna inom rektorsområdet.

Eleverna i skolorna inom rektorsområdet erbjuds gratis skolhälsovård och skolsköterska finns på skolorna i medeltal en dag varannan vecka. Skolhälsovården omfattar bland annat hälsoundersökningar och vaccinationer. Eleverna har dessutom tillgång till skolläkare och personal ur skolornas elevvård, exempelvis kurator, som de kan besöka i Nordmaling vid behov.

Gräsmys skola

Vid personalintervjuerna framkom att det finns otydligheter i ansvarsfördelningen mellan personal och rektor (se mer under område 7, Resurser).

Personalen vid Gräsmys skola har genomgående en utbildning anpassad till den verksamhet som bedrivs. Rektorsområdet har under de senaste åren haft en målmedveten satsning på kompetensutveckling inom områdena läsa, skriva och räkna. Behov av ytterligare kompetensutveckling finns enligt rektor inom områdena data och arbetslag.

Gräsmys skola har en kvalitetsredovisning för år 2003. Skolans kvalitetsredovisning omfattar områdena kunskapsmål, elevmedverkan, trygghet och elever i behov av särskilt stöd. För samtliga områden redovisas mål, resultat och måluppfyllelse samt åtgärder för utveckling. Skolan har därutöver redovisat en kvalitetsredovisning för arbetslaget F-2. En särskild kvalitetsredovisning har tagits fram för verksamheten i förskoleklassen som omfattar samma områden som

skolans. Verksamheten i förskoleklassen har även utvärderats av den ansvariga förskolläraren.

Gräsmys skola har under det senaste året arbetat med skolans arbetsplan. Den skall revideras inför varje nytt läsår. Den nuvarande arbetsplanen omfattar huvudsakligen grundskola och förskoleklass. Förskolan har en egen arbetsplan under utarbetande. I fortsättningen är tanken att skolans alla verksamheter ska ingå i arbetsplanen.

Skolbarnsomsorgen finns i begränsad omfattning i nuvarande arbetsplan. Den skall inarbetas mera i kommande arbetsplaner. Verksamheten har veckoplanering men inte någon termins eller läsårsplanering.

Tid för pedagogiska diskussioner i personalgruppen finns. Diskussionerna handlar dock ofta mera om vad som skall diskuteras. Nätverksträffar finns för hela rektorsområdet där även Hörnsjö friskola deltar.

Håknäs skola

Håknäs skola har inte någon kvalitetsredovisning. Skolan har inte heller någon arbetsplan. Enligt rektor pågår vid inspektionstillfället arbete med en ny arbetsplan och kvalitetsredovisning.

Inspektionen visar dock att personalen hade oklara uppfattningar om den i höstas alls deltagit i arbetet med den nya arbetsplanen och kvalitetsredovisningen.

Beträffande skolplanen hade personalen invändningar mot att skolans miljöprofil inte omnämnts.

Rektorn besöker skolan någon dag varannan vecka. Rektor får sällan höra att hon inte är tillgänglig men uppger att personalen ibland uttrycker önskemål att hon ska besöka skolan oftare.

Tiden för pedagogiska diskussioner inom personalgruppen är begränsad.

För personalen i Håknäs skola finns ännu ingen övergripande och långsiktig kompetensutvecklingsplan.

Nyåkers skola

Nyåkers skola har utarbetat en arbetsplan. Skolans har däremot inte upprättat någon kvalitetsredovisning för år 2003.

Tiden för pedagogiska diskussioner i personalgruppen är knapp. Personal önskar det fanns mer tid till möten med personal från skolor inom rektorsområdet eller kommunen. Rektorn besöker skolan någon dag varannan vecka.

I Nyåkers skola saknas en övergripande och långsiktig plan för kompetensutveckling och då det genomförs insatser sker det på personalens eget initiativ.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att området styrning, ledning och kvalitetsarbete håller godtagbar kvalitet.

Kvalitetsredovisningar och arbetsplaner finns inte på alla skolor och måste därför tas fram.

Rektor har stort förtroende hos personal, elever, föräldrar och ledning. Rektorn upplevs av dem ha relativt god förtrogenhet med verksamheten vid skolorna. Alla är dock överens om att rektors ansvarsområde är för stort. Inspektörerna beräknar att den sammanlagda tid som rektor kan avsätta för varje skola innebär svårigheter för rektorn att i tillräcklig utsträckning kunna vara fysiskt närvarande på skolorna. Inspektörsteamet bedömer det därmed som svårt för rektorn att få tiden att räcka till för alla uppgifter som enligt författningarna åligger denne, ta ansvar för den pedagogiska ledningen och styrningen på skolorna och för rektorns möjlighet att vara väl förtrogen med de olika verksamheterna.

Personalens kunskaper om åtgärdsprogram måste öka. Skolorna måste upprätthålla, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram för alla elever i behov av stöd.

Planeringen av verksamheten inom skolbarnsomsorgen i Gräsmyrs skola är för kortsiktig och bör därför utvecklas.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Språkval genomförs för eleverna i Gräsmyr och Nyåker från årskurs 6. I Håknäs skola är språkval inte aktuellt eftersom det är en F-4 skola. Eleverna åker till Artediskolan i Nordmaling för språkval. De språk som erbjuds är spanska, franska och tyska. Dessutom erbjuds fördjupning i engelska samt stöd i engelska och svenska.

Modersmålsundervisning finns inte för elever inom rektorsområdet. Ingen övergripande information om denna rättighet eller om rätten till studiehandledning på modersmål samt om undervisning i svenska som andra språk lämnas på skolorna. Vid inspektionstillfället fanns ingen elev som på eget initiativ hade begärt att få sådan undervisning.

Gräsmyrs skola

Tidigare genomfördes elevens val med tre timmar per vecka från årskurs 1. Ingen ville dock ha ansvaret för detta område. Elevens val genomförs därför numera i form av temaarbeten i en- eller tvådagarsform. Enligt skolans egen kvalitetsredovisning har detta upplägg rönt stor uppskattning. Det är dock svårt att i verksamheten särskilja elevens val från skolans val. Dessa områden genomförs utan åtskillnad. Enligt rektor är detta ett område som behöver utvecklas.

Enligt de intervjuade föräldrarna förekommer att aktiviteter genomförs vid skolan där hemmen står för obetydliga kostnader. Det kan röra sig om aktiviteter som mat till friluftsdagar, biobesök eller kostnader i samband med skidåkning.

Skolbarnsomsorg erbjuds vid Gräsmyrs skola för åldrarna 6-12 år.

Håknäs skola

Elevens val omfattar en timme per vecka och delas upp på fyra perioder varje läsår. Eleverna kan välja mellan åtta olika alternativ. Vid varje val tillfälle gör eleverna en rangordning av tre alternativ. Under läsåret skall samtliga elever vid någon av perioderna ha fått sitt förstahandsval. Eleverna var nöjda med elevens val.

Skolbarnsomsorg erbjuds och bedrivs i tillräcklig omfattning och i enlighet med skolans författningar.

Vid föräldrasamtalen framkom att insamlingar till lägerskolor och klassresor genomförs på skolan. Föräldrarna betalar 100 kronor per elev och månad. Något gemensamt beslut i kommunen om vilka summor som kan vara acceptabla finns inte. Föräldrarna betalar dessutom 50 kr per barn och termin till en trivselkassa. Enligt skollagen skall utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Nyåkers skola

Elevens val genomförs inte på skolan.

Skolbarnsomsorg erbjuds alla barn i åldrarna 6-12 år som så önskar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten ej håller en godtagbar kvalitet.

Syftet med elevens val är att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Vid Nyåkers skola erbjuds inte elevens val vilket står i strid med skolans författningar. Vid Gräsmyrs skola behöver skolan se över i vilken utsträckning eleverna erbjuds elevens val för att säkerställa att eleverna till omfattning och innehåll får den undervisning de har rätt till. Det är inte tillfredsställande att skolans personal inte har klart för sig vad som är vad av de ämnen som erbjuds på skolan i form av elevens val eller skolans val.

Vid skolorna i rektorsområdet bör information om rätten till modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmålet och svenska som andra språk förbättras.

Det är angeläget att rektorn, när det gäller avgifter för eleverna, kommer överens med personal i Håknäs skola om vad som kan anses vara obetydliga avgifter.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Skolledningsresursen inom rektorsområdet består av en rektor med placering i centralorten Nordmaling. Rektor genomgår vid inspektionstillfället den statliga rektorsutbildningen. Rektor försöker hitta tid för att kunna besöka samtliga fyra enheter varje arbetsvecka. Om någon av de skolor som ingår kräver mer tid på grund av något särskilt måste denna tid tas från de andra skolorna som då riskerar att få mindre tid eller helt bli utan besök från rektor någon vecka.

Den totala personalresursen inom rektorsområdet är god. Personalen är erfaren och har i huvudsak utbildning för den undervisning och verksamhet de bedriver.

En plan för kompetensutveckling läsåret 2003/2004 finns vid Gräsmyrs skola. I planeringen redovisas när de kommande aktiviteterna ska genomföras. Däremot uppger personalen vid Håknäs och Nyåkers skolor att det inte finns någon översiktlig och långsiktig plan för personalens kompetensutveckling. Personalen inom rektorsområdet lyfter fram önskemål om ett ökat samarbete med övriga kommunala skolor. Personalens behov av kompetensutveckling diskuteras och planeras dock vid behov eller vid enskilda medarbetarsamtal med rektorn. Enligt rektorn finns det en kommunövergripande kompetensutvecklingsplan utarbetad som både redovisar rektorsområdenas kompetensutvecklingsbehov och tid som planeras avsättas till skolornas kompetensutveckling.

Resursteamet, som sedan två år finns i kommunen, är delaktiga i resursfördelningen utifrån deras helhetssyn och inventering av elever i behov av stöd inom rektorsområdet (Se även avsnitt 4, området "Pedagogisk verksamhet och undervisning").

Avseende tillgången till datorer och internet är resurserna mindre goda inom hela rektorsområdet. Skolarbete med hjälp av datorer sker i mycket begränsad utsträckning.

Gräsmyrs skola

Såväl rektor som personalen vid Gräsmyrs skola anser att skolledningsresursen är för liten för att göra det möjligt för rektor att fullt ut ta det ansvar som ligger på rektor enligt skolans författningar. Vid personalintervjuerna framkom att det finns otydligheter i ansvarsfördelningen mellan personal och rektor. Personalen upplever att man ibland får ta ansvar för frågor som åligger rektor.

Rektor anser att personalresursen för närvarande räcker till. Genom omfördelning av resurserna har området fått en speciallärare. Detta upplevs som positivt.

Lokalresurserna för skolan är goda. Skolan klarar att vid behov ta emot ytterligare elever. Bedömningen är att skolan klarar ett elevantal om 120 elever. Vid intervjuer med föräldrar framkom kritik mot utemiljön vid skolan. Skolans utemiljö är trång med vägar och affär som nära grannar.

Tillgången på läromedel är varierande. Tillgången på böcker och traditionella läromedel är på normal nivå och med normal kvalitet. Vissa läromedel är av äldre årgång. Tillgången till datorer är mindre god. I allmänhet finns två datorer per klassrum. Någon särskild datorsal finns inte vid skolan. Vid arbete där datorer används får eleverna leta efter lediga datorer i andra klassrum. Arbete där datorer används sker i mycket begränsad utsträckning. Datanätverket för kommunens alla byskolor är under uppbyggnad och mjukvaror kommer att kompletteras när tekniken helt fungerar.

Barngrupperna inom skolbarnsomsorgen är stora eftersom föräldrar valt att ha sina barn där längre tid och längre upp i åldrarna. Personalresurserna inom skolbarnsomsorgen är inte stora men rektor anser att man klarar verksamheten.

Skolbarnsomsorgen har ändamålsenliga lokaler, och när förskoleklassen slutat sin verksamhet för dagen kan skolbarnsomsorgen även utnyttja dessa lokaler. Enligt rektor har verksamheten tillgång till god utemiljö som håller på att utvecklas ytterligare.

Vid föräldraintervjuerna uttrycktes att skolbarnsomsorgen kännetecknas av många barn i ganska trånga lokaler.

Håknäs skola

All personal har adekvat utbildning. Kommunens resursteam används om behov av stöd uppstår. Skolan har till viss del egen kompetens när det gäller elever i behov av stöd eftersom en pedagog har utbildning i "Läs- och skriv". Tillgången till läromedel är begränsad och det som finns är till en del otidsenligt. Eleverna i årskurs fyra saknar lärobok i samhällsorienterande ämnen. Personalen anser att det är svårt att bedriva undervisning i ämnet eftersom det saknas läromedel. Pedagogerna tillverkar därför i viss mån egna läromedel i ämnet genom att låna böcker på biblioteket och sammanställa till stenciler. Standarden på datorer är låg liksom tillgången till datorer. På skolan finns endast tre datorer som eleverna kan använda.

Skolans lokaler är relativt välhållna och delvis anpassade till funktionshindrade. Rummen är i viss mån i behov av uppfräschning. Eftersom skolan är i ett plan fordras inga större insatser för anpassning till funktionshindrade. Håknäs skola har ingen egen lokal för idrott. Inomhusidrott och bad genomförs därför på bad- och gymnastikanläggningar i kommunens centralort.

Nyåkers skola

Personalen vid Nyåkers skola har genomgående en pedagogisk utbildning anpassad till den verksamhet som bedrivs. Ingen i personalgruppen har specialpedagogisk utbildning utan för detta behov tar man hjälp av kommunens resursteam. Personalen uppger sig ha bristande kunskaper om arbetet med åtgärdsprogram. Rektor anser att personalresursen för närvarande är god.

Lokalresurserna för skolan är goda. Skolan klarar att vid behov ta emot ytterligare elever. Bedömningen är att skolan klarar ett elevantal om 80 elever. Byggnaden som är i ett plan är i viss mån anpassad till funktionshindrade. För närvarande finns ingen elev med fysiskt funktionshinder på skolan. Vid intervjuer med föräldrar framkommer dock kritik mot utemiljön vid skolan. Förutom att alla tycker det är positivt med närheten till skogen anses generellt att skolans utemiljö är trist med få leksaker och t.ex. klättersällningar. Dessutom är föräldrarna vid intervjuerna kritiska till att kommunen har tagit ned gungor som varit farliga ur säkerhetssynpunkt utan att något nytt anskaffats.

Tillgången på nyare läromedel är dålig. Böcker och andra traditionella läromedel finns i sparsamma upplagor. Enligt personalen är en stor del av läromedlen ålderstigna och tråkiga. Vid inspektionen observerade inspektörerna att en stor del av läromedlen var mer än 20 år gamla och innehöll en mängd faktafel. Exempelvis var Svenska akademins ordlista från år 1969. Någon särskild datorsal finns inte. I allmänhet finns en dator per klassrum. Mjukvaror till datorerna kommer att uppdateras när tekniken och internet börjar fungera som det är avsett. Vid besöket på Nyåkers skola kunde inte inspektörerna finna belägg för att undervisningens upplägg och innehåll kunde kompensera dessa brister.

Personalresurserna inom skolbarnsomsorgen är inte stora men rektor anser att man klarar verksamheten trots detta.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resurstillgången vid skolorna inom rektorsområdet är godtagbar.

Rektors möjlighet att fullgöra sitt uppdrag anses utifrån förutsättningarna vara begränsad. Personalens utbildning och kompetens bedöms som goda. Tillgången till datorer och Internet i undervisningen är mycket begränsad vilket medför att användningen av datorer som ett naturligt verktyg i undervisningen är mycket liten. Därutöver är tillgången till tidsenliga läromedel sparsam i synnerhet i Nyåkers skola men även något mindre uttalat i Håknäs skola.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Nordöstra rektorsområdet håller god kvalitet. Barn och elever får en undervisning som i huvudsak är i enlighet med gällande författningar, och barn och elever ger ett intryck av att vara trygga och trivas i verksamheten. Vid intervjuerna beskrivs verksamheten genomgående som den lilla skolan där alla känner alla och där alla elever blir sedda och hörda.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- eleverna formella möjligheter till inflytande och samverkan via klass- och elevråd på skolorna,
- utvecklingen av handlingsprogram mot kränkande behandling som bland annat omfattar vuxen-/elevperspektivet och omfattar det vidare begreppet kränkande behandling och rutiner för upprättande av åtgärdsprogram vid kränkningar,
- möjligheten för rektor att efter samråd med vårdnadshavare besluta att inte flytta eleven till nästa årskurs skall tillämpas restriktivt. Vårdnadshavarna till

de elever som erbjuds ett "extra basår" bör alltid informeras om att en av följderna med detta kan bli att elevens skolplikt upphör innan eleven avslutat grundskolan och vilka konsekvenser detta kan få,

- skolornas arbete med att upprätta arbetsplaner och kvalitetsredovisningar,
- att rektorsfunktionen utformas på så sätt att rektor ges möjlighet att vara väl förtrogen med verksamheten och även vara pedagogisk ledare på skolorna,
- information till elever och föräldrar om rätten till modersmålsundervisning och svenska som andra språk bör förbättras,
- att personal inom rektorsområdet och rektor gemensamt diskuterar vilka avgifter som skall tas ut och vilken nivå de ska ligga på i förhållande till att elevernas kostnader i samband verksamhet i skolan får utgöras av enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna samt
- resursen för tidsenliga läromedel och datorer.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Åtgärdsprogram skall upprättas för alla elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § 3 st. grundskoleförordningen).
- Eleverna vid alla skolor inom rektorsområdet skall erbjudas elevens val (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2004-08-16	Umeå

Maria Lindvall
Stefan Persson
Sten Svanholm
Inger Lindfors